

POČETAK

DEO |

U OVOM DELU

Poglavlje 1

Odakle da počnem?

Poglavlje 2

Kako funkcioniše veb

Poglavlje 3

*Opšti koncepti
koje treba da poznajete*

ODAKLE DA POČNEM?

Veb postoji već više od dvadeset godina i do sada je prošao kroz euforičan rani razvoj, zastoj izazvan ekonomskim problemima i ponovni uspon pokrenut inovacijama, za sve to vreme konstantno evoluirajući. Jedna stvar je izvesna: kao komunikacioni i poslovni medij, veb će trajno ostati na sceni. I ne samo to, već je pronašao put i ka uređajima kao što su pametni telefoni, tableti (tablični računari), TV i mnogi drugi. Nikada nije bilo više prilika i mogućnosti da se primeni znanje o veb dizajnu.

Držeći kurseve i radionice za veb dizajn, imala sam priliku da se sretnem s ljudima iz različitih oblasti, zainteresovanim da nauče kako se prave veb strane. Evo šta su rekli neki od njih:

„Već sedamnaest godina radim dizajn za klasičnu štampu, a sada osećam pritisak da moram da ponudim i usluge veb dizajna.“

„Sekretarica sam u maloj firmi. Šef je tražio da napravim malu veb lokaciju na kojoj će svi zaposleni moći da razmenjuju informacije.“

„Godinama se bavim programiranjem i sada bih hteo da se okušam i u dizajnu. Mislim da mi veb pruža dobru priliku za ovladavanje novim veštinama.“

„Umetnik sam i želim da saznam kako mogu da postavim uzorke svojih slika i skulptura na internet.“

„Igrao sam se malo s veb stranama u srednjoj školi i čini mi se da bih voleo da se time bavim profesionalno.“

Bez obzira na razlog, prvo pitanje koje ljudi postave uvek je isto: „Odakle da počnem?“ Možda će vam se učiniti da ima previše toga što treba naučiti i da nije lako znati odakle početi. Ali, odnekud mora da se krene.

U ovom poglavlju opisaću krivu učenja – navešću odgovore na tipična pitanja koja mi ljudi postavljaju kada odluče da se upuste u veb dizajn. Napraviću uvod u discipline, tehnologije i alatke koje se koriste u veb dizajnu.

U OVOM POGLAVLJU

Odakle da počnem?

Šta radi veb dizajner?

Koje jezike moram da naučim?

Koje programe i opremu
treba da nabavim?

Odakle da počnem?

Vaša konkretna polazna tačka zavisice od vaše profesije i ciljeva. U svakom slučaju, dobar prvi korak je da naučite osnovne stvari o funkcionisanju veba i veb strana. Ova knjiga će vam dati te osnove. Kada naučite osnove, na samom vebu ili u knjižarama biće puno materijala za dalje učenje, zavisno od oblasti koje vas zanimaju.

Postoji i mnogo nivoa bavljenja veb dizajnom – od izrade jednostavne lokacije za lične potrebe do izgradnje ozbiljne karijere u ovom poslu. Možda će vam se dopasti da postanete veb programer, ili da se specijalizujete samo za jedan aspekt ovog posla. Mogućnosti su velike.

Ako rešite da se veb dizajnom bavite isključivo iz hobija, ili zato što želite da objavite par svojih projekata, možda ćete uvideti da treba uložiti samo malo truda (npr. pročitati ovu knjigu), iskoristiti postojeće šablone i, eventualno, kupiti neku vizuelnu alatku za veb dizajn (recimo, Adobe Dreamweaver). Možete se i upisati na neki početni kurs veb dizajna.

Ukoliko planirate da se profesionalno bavite veb dizajnom ili produkcijom, moraćete da steknete više znanja. Poslodavci možda ne traže univerzitetsku diplomu iz veb dizajna, ali očekuju da vide funkcionalne veb lokacije koje ste već napravili i koje će im pokazati koliko znate. Te lokacije mogu da budu rezultat vežbi s kursa iz veb dizajna, lični projekti, ili jednostavna lokacija pravljena za malu firmu ili organizaciju. Važno je samo da izgledaju profesionalno i da su zasnovane na dobro napisanom HTML kodu, CSS stilovima i – eventualno – skriptovima. Odličan način da naučite više jeste da nađete posao na nekom početnom nivou i postanete član tima koji pravi velike prezentacije. To će vam pomoći da lakše odlučite kojim aspektom veb dizajna kasnije želite da se bavite.

Ja hoću samo blog!

Da biste počeli da objavljujete svoje tekstove i slike na vebu, ne morate biti veb dizajner. Svoj blog, tj. ličnu dnevničku lokaciju, možete da pokrenete pomoću nekog od besplatnih ili jeftinih hosting servisa za blogove. Ti servisi nude standardne šablone, pa ne morate da učite HTML (mada vam to sigurno neće škoditi). Nekoliko najpopularnijih su:

- WordPress (www.wordpress.com)
- Blogger (www.blogger.com)
- Tumblr (www.tumblr.com)

Još jedan hosting servis koji omogućava izradu veb lokacija pomoću miša (povlačenjem i puštanjem) i koji nije namenjen samo za blogove, jeste Sqaespace (www.squarespace.com).

UKRATKO

„Veb dizajn“ je zapravo kombinacija nekoliko disciplina, među kojima su:

- Vizuelni (grafički) dizajn
- Dizajn korisničkog interfejsa i ukupnog doživljaja
- Izrada veb dokumenata i lista stilova
- Pisanje skriptova i programiranje
- Strategija obezbeđivanja sadržaja
- Multimedija

Šta radi veb dizajner?

Tokom godina, izraz „veb dizajn“ postao je opšti pojam za proces koji obuhvata nekoliko disciplina – od dizajna od kojeg zavisi kakvo će iskustvo imati korisnik veb lokacije, preko označavanja dokumenata, do ozbiljnog programiranja. U ovom odeljku opisane su neke od najčešćih uloga veb dizajnera.

Ako samostalno pravite malu veb lokaciju, moraćete da promenite nekoliko uloga. Srećom, to nećete ni primetiti. Napravićemo analogiju s kućnim poslovima, gde se od vas zahteva da budete i kuvar i čistač i računovođa i diplomata i baštovan i građevinski radnik – iako su za vas sve vreme to samo obični kućni poslovi. Isto vam je i kao samostalnom veb dizajneru. Bićete malo grafički dizajner, malo pisac, malo HTML programer, malo novinar, malo urednik; a sve vreme ćete imati utisak da vi samo „pravite veb strane“. Nema razloga za brigu.

Postoje i specijalisti koje možete da pozovete ako nešto ne umete sami da uradite. Na primer, ja pravim veb lokacije od 1993. godine i još uvek angažujem programere i projektante za multimediju kada moji klijenti traže interaktivne funkcije. To mi omogućava da se koncentrišem na one delove posla koje najbolje radim (u mom slučaju, to su organizacija sadržaja, interfejs i vizuelni dizajn).

Obimne veb lokacije gotovo uvek prave timovi ljudi, od njih par do nekoliko stotina. Tada se svaki član tima bavi jednim aspektom procesa izgradnje lokacije. Ako je to vaš slučaj, onda možete svoje postojeće veštine (pisanje, Photoshop, programiranje) i interesovanja samo prilagoditi novom mediju.

Brojne uloge i odgovornosti koje se obično podrazumevaju kada se kaže „veb dizajn“, podelila sam u četiri veoma široke kategorije: dizajn, razvoj (projektovanje), sadržaj i multimedija.

Dizajn

Ah, dizajn! Zvuči prilično jasno, ali je čak i taj jednostavan zahtev podeljen na niz specijalizacija kada je reč o izradi veb lokacija. Sledi opis nekoliko novih poslova koji se odnose na izradu veb lokacije, ali imajte na umu da se discipline često preklapaju i da je osoba koja sebe naziva dizajnerom često odgovorna za više od jednog navedenog posla (ako ne i za sve).

Iskustvo koje se pruža korisniku, interaktivnost i korisnički interfejs

Kada pomislimo na dizajn, često mislimo na to kako nešto izgleda. Međutim, na vebu, prvo se treba pobrinuti za to kako lokacija *radi*. Pre nego što izaberemo boje i fontove, važno je da prepoznamo ciljeve lokacije, kako će se ona koristiti i kako će se posetioci kretati po njoj. Ti zadaci pripadaju disciplinama dizajna interaktivnosti (engl. *Interaction Design, IxD*), dizajna korisničkog interfejsa (engl. *User Interface, UI*) i dizajna korisnikovog celokupnog doživljaja, tj. iskustva u radu s lokacijom (engl. *User Experience, UX*). Između tih aspekata ima dosta preklapanja, i nije neuobičajeno da je za sve njih zadužena jedna osoba ili jedan tim.

Cilj dizajnera interaktivnosti je da korišćenje lokacije bude što lakše, efikasnije i prijatnije. U bliskoj vezi s dizajnom interaktivnosti jeste dizajn korisničkog interfejsa, koji je obično uže fokusiran na funkcionalno organizovanje strane i na određene alatke (dugmad, hiperveze, menije itd.) koje posetioci koriste za kretanje po sadržaju lokacije ili obavljanje zadataka.

Skorije zvanje u svetu veb dizajna jeste dizajner korisnikovog doživljaja. Tog dizajnera karakteriše holistički pristup – on obezbeđuje da celokupno iskustvo korišćenja veb lokacije bude zadovoljavajuće. UX dizajn se zasniva na dobrom razumevanju korisnika i njihovih potreba na osnovu posmatranja i intervjuisanja. Prema Donaldu Normanu (koji je skovao ovaj termin) dizajn korisnikovog doživljaja obuhvata „sve aspekte korisnikove interakcije s datim

Ako ne želite da postanete samostalan veb dizajner i ekspert za sve oblasti, opredelite se za određenu oblast i postanite deo većeg tima ili radite po ugovoru.

proizdom: kako se on doživljava, savladava i koristi“. U slučaju veb lokacije ili aplikacije, to uključuje izgled, korisnički interfejs, kvalitet i poruku sadržaja, pa čak i ukupne performanse lokacije. Doživljaj mora da bude u skladu s poslovnim i opštim ciljevima date organizacije da bi lokacija bila uspešna.

U dokumente koje bi mogli da proizvedu IxD, UI ili UX dizajneri, spadaju i:

Izveštaji o proučavanju korisnika i testiranju

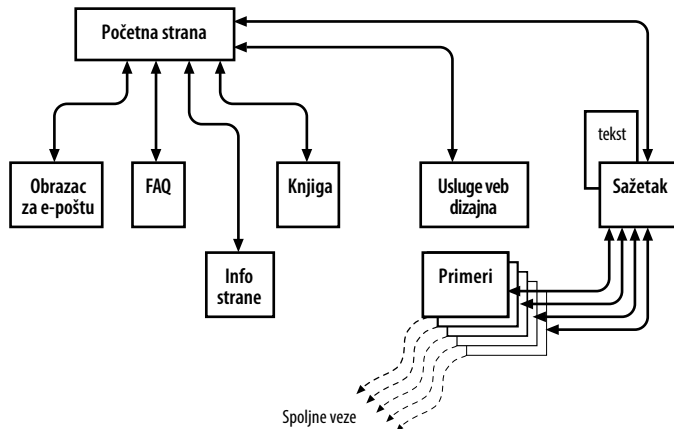
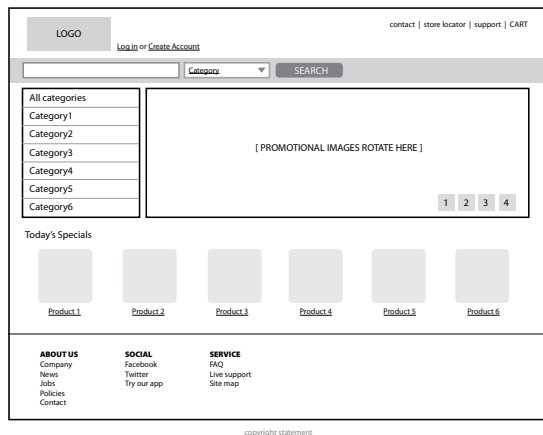
Razumevanje potreba, želja i ograničenja korisnika ključno je za uspeh dizajna veb lokacije ili aplikacije. Taj pristup koncentrisanja dizajna oko korisnikovih potreba, naziva se User Centered Design (UCD), i dominantan je u savremenom dizajnu. Izrada veb lokacije često počinje proučavanjem korisnika, koje uključuje intervjuje i posmatranje, da bi se bolje razumelo kako lokacija može da rešava probleme ili kako će se koristiti. Uobičajeno je da dizajneri obave ciklus korisničkog testiranja u svakoj fazi procesa izrade lokacije kako bi osigurali upotrebljivost svojih rešenja. Ako se korisnici muče da bi otkrili određeni sadržaj ili kako da pređu na sledeći korak u nekom postupku, vreme je da se dizajneri vrate za crtaću tablu.

Žičani dijagrami

Žičani dijagram (engl. *wireframe diagram*) prikazuje strukturu veb strane koristeći samo obrise za svaki tip sadržaja (slika 1-1). Svrha žičanog dijagrama je da pokaže kako je podeljen prostor na ekranu i ukaže na to gde se nalaze funkcionalnosti i sadržaji kao što su navigacija, polja za pretraživanje, elementi obrasca itd., bez ikakvih ukrasa ili grafičkog dizajna. Obično sadrže i uputstva o tome kako sve treba da funkcioniše da bi razvojni tim znao šta da pravi.

Dijagram lokacije

Dijagram lokacije (engl. *site diagram*) prikazuje strukturu veb lokacije kao ce-line i međusoban odnos pojedinačnih strana. Na slici 1-2 prikazan je dijagram veoma jednostavne lokacije. Dijagrami nekih lokacija zauzimaju čitave zidove!

Slika 1-1. Žičani dijagram veb lokacije.

Slika 1-2. Dijagram jednostavne veb lokacije.